

Bir Durum Olarak Gençlik ve Geçicilik

Genç olarak tarif edilen ve yaşla sınırları belirlenen toplumsal grubun homojen bir yapıda olmadığı, Türkiye'deki öğrenci, çalışan, evli, bekâr, işsiz gibi farklı genç nüfus profillerinin büyük çoğunluğunun kentlerde ve yerel yönetimlerin daha etkin olduğu büyük şehirlerde yaşadığı biliniyor. Yerel yönetimlerin gençlerin daha çok ilgisini çeken ve günlük hayatta karşılaştıkları sorunlarda ilk temas ettikleri kamu kurumu olma hedefini sürdürdüğü yolda İPA Gençlik Platformu kuruldu.

Ayşe Ece Durmaz*

* İPA Gençlik Platformu, İstanbul Planlama Ajansı

Sosyolojik, psikolojik ve biyolojik boyutlarıyla tariflenebilen gençlik kavramı, üzerinde anlaşma sağlanan ve herkesçe temel alınan bir tanıma sahip değil. Diğerlerine bağımlı olarak sürdürülen çocukluk döneminden bağımsız ve sorumluluk sahibi bireye dönüşme dönemi olarak ele alınan gençlik kavramı, aynı zamanda deneyimsizlik, heyecanlılık, sabırsızlık, uyumsuzluk gibi özelliklerle de ilişkilendiriliyor. Hayat kronolojisinde eğitim hayatının bitmesi, evlenme ya da çocuk sahibi olma gençlik döneminin sonu olarak belirlenebiliyor. Tarihin hangi noktasında olduğumuz, hangi refah seviyesinde ve hangi kültürün içinde gençliği yaşadığımız bu tanıma dair çok şeyi değiştiriyor.

En yaygın olarak kullanılan gençlik tanımı, çeşitli yaş aralıkları üzerinden tanımlanıyor. Ulusal ve yerel sosyolojik, psikolojik ve biyolojik boyutlarıyla ele alınması gereken gençlik yaşı Türkiye'deki farklı zaman aralıklarında çeşitli kamu kurumlarının belgelerinde farklılık gösteriyor. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 12-24 yaş,¹ Türkiye Ulusal Ajansı'nın 15-30 yaş,² 10. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda³ ise 15-24

yaş aralığında kabul edilen gençlik çağı; 2019-2023 yıllarını kapsayan 11. Beş Yıllık Kalkınma Planı⁴ ve 2013'te yayınlanan Gençlik ve Spor Bakanlığı Ulusal Gençlik ve Spor Politikaları Belgesi'nde 14-29 yaş olarak belirtilmiştir.

Bir yandan gençliğin geçicilik hâlinin yarattığı önemsizleştirme ve geçiştirme, diğer yandan her yerde her zaman duyduğumuz gençliğin önemi ve ülkenin, dünyanın, milletin geleceği için potansiyelleri, gençlerin araçsallaştırılması, asla özne olarak kabul edilmemeleri sonucunu doğurabiliyor.

Tanımların ve tanımlara bağlı olarak yaş aralıklarının değişkenliğinin yanı sıra gençliğin başlama ve bitiş zamanı olan bir geçiş dönemi, bir geçicilik hâli

olarak tanımlanmasının da bazı sonuçları var. Bir yandan gençliğin geçicilik hâlinin yarattığı önemsizleştirme ve geçiştirme, diğer yandan her yerde her zaman duyduğumuz gençliğin önemi ve ülkenin, dünyanın, milletin geleceği için potansiyelleri gençlerin araçsallaştırılması, asla özne olarak kabul edilmemeleri sonucunu doğurabiliyor. Gençliğin umut, enerji ve motivasyonu aynı anda hem tehdit hem fırsat olarak görülüyor; kültürel nedenlerin de altlık oluşturduğu kontrol edilme, baskılanma, yola getirme ve "eğitime" hedefleriyle gençler yüz yüze kalıyor.

Son zamanlarda özellikle uluslararası arenada tartışılan bir konu ise gençlik yaşı üst sınırının 29-30'dan 35'e çıkarılması. 1990'lar ve 2000'ler sonrası doğan kuşağın ekonomik bağımsızlıklarına önceki nesiller kadar erken ulaşamaması ve bu durumun toplumda bağımsız birey olarak var olmanın önünde bir engel olması, bu tartışmaların başlangıç noktası. Sosyal politikalar bağlamında çok önemli bir tartışma olan gençlik yaşı üst sınırı tartışması, nesiller arası adaletsizliğin de altını çizer nitelikte.

Gençlik Sorunları ve Öznesiz Çözümler

Dünyada ve Türkiye'de yaşanan bütün problemler genç olma durumundan kaynaklanan toplumsal, kültürel, ekonomik dezavantajlarından ötürü gençler tarafından daha yoğun olarak hissediliyor. Örneğin Türkiye'de işsizlik oranları ne olursa olsun, yapısal olarak genç işsizliği toplumdaki ortalama işsizlik oranının ortalama iki katı olarak ölçülüyor.

Gençlik sorunları, toplumsal sorunlardan azade olmasa da gençlerin yüz yüze olduğu sorunların esasen önceki jenerasyonların eylemlerinin sonucunda oluşması ve sonuçları ile yüzleşmesi gerekenlerin kaynaklara ve karar mekanizmalarına yeterli erişimi olmayan bir toplumsal grup olan gençler olması dikkat edilmesi gereken noktalardan biri. İklim krizi bu durumun en çarpıcı örneği olarak karşımızda duruyor. 19. yüzyılda başlayan kontrolsüz sanayileşme ve doğal kaynak sömürsünden sonra gelişen noktada, 2030 yılına kadar küresel ortalama sıcaklık artışını 1,5 derecede sınırlandırmazsak dünyanın geleceği için geri dönülmesi çok zor olacak.⁵ Bu durum karar mekanizmalarındaki orta yaşlı insanlar için baş edilmesi gereken bir problem olarak algılanıyorsa da gençler için bir varoluşsal krize dönüşüyor. Bu miras ile yola uzun süre devam etmesi gereken nesillerin elinde bu sorunu çözebilmek için yeterli kaynak ve araç bulunmuyor.

Türkiye'de gençlerin eğitim, barınma, sağlıklı yaşam, çalışma gibi temel haklara erişimde yaşadığı zorluklar ve eşitsizlikler, gelecekleri için bir yoksulluk sarmalı yaratıyor. Üniversite hayatına devam edebilmek için Kredi Yurtlar Kurumu'na bağımlı olan gençlerin iş gücü piyasasına adım attıkları zaman borçlu olmasının yarattığı genç yoksulluğu bu örneklerden sadece biri olarak önümüzde duruyor.

Gençlik sorunlarının sadece temel haklara erişim seviyesinde ele alınması ise gençlerde büyük bir adaletsizlik duygusu oluşturuyor. Bilgiye erişimin saniyeler aldığı günümüzde akranlarının hayatlarına şahit olan gençler kalacak yer, yiyecek yemek, okuyacak okul, çalışacak iş gereksinimlerinin ötesini görüyor. İfade özgürlüğü, kültürel ve sportif aktivitelere erişim, seyahat edebilme gibi pek çok ihtiyacın yanı sıra

gençlere daha fazla sunulması gereken en önemli eksikliklerden biri tüm bunları ve ötesini kapsayan kendilerini keşfedebilmek için deneme, yanılma, tekrar deneme imkânı.

Bununla bağlantılı olarak son zamanlarda gençlerle ilgili en çok tartışılan konulardan biri olan beyin göçü, gençler için bir sadakat testi olarak sunuluyor. Gençlere, göç etmek istedikleri ülkelerdeki standartlarda bir hayat sunamayanlar, gidebilecek kadar ayrıcalıklı olan azınlığı sadakatsizlikle suçlarken gitme isteği olanları terbiye etmek için azarlıyor; gidemeyecek olan çoğunluğun sorunlarını görmezden geliyor.

Bütün bu sorunlar karşısında gençleri anlamak ve onlar için çözüm üretmeyi hedefleyen çeşitli toplumsal aktörler pek çok proje, söylem, politika ve strateji geliştiriyor. Genç olarak tarif edilen ve yaş ile sınırları belirlenen toplumsal

grubun homojen bir yapıda olmadığına farkına varılması bu noktada büyük önem taşıyor. Farklı sosyoekonomik düzeydeki gençler, yaş aralıkları, etnik gruplar, genç kadınlar-geçer erkekler, öğrenci olan ve olmayan gençler, işsiz gençler gibi birbirinden farklı grupların değişkenlik gösteren ihtiyaçları, istekleri ve hayallerinin farkında olmayan ve homojen bir gençlik kavramı üzerinden kurulan pek çok söylem, proje, politika ve strateji boşa düşüyor.

Gençler olarak tarif edilen ve yaşla sınırları belirlenen toplumsal grubun homojen bir yapıda olmadığına farkına varılması büyük önem taşıyor.

Yerel Yönetimler ve Gençlik Katılımı

Türkiye'deki öğrenci, çalışan, evli, bekar, işsiz gibi farklı genç nüfus profillerinin büyük çoğunluğunun kentlerde ve daha spesifik olmak gerekirse yerel yönetimlerin daha etkin olduğu büyük şehirlerde yaşadığı biliniyor. Örneğin Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS) verilerine göre İstanbul'da nüfusun yüzde 20,83'ünü 18-30 yaş arası gençler oluşturuyor.⁶ Yerel yönetimler toplumun farklı kitleleri için olduğu gibi gençler için de en erişilebilir hizmeti veren kamu kurumlarından biri olarak görülüyor. Bu hizmetlerin farklı profilden gençlerin değişken ihtiyaçlarına cevap verebilmesi ise ancak kentsel kararlara kapsayıcı gençlik katılımı ile mümkün olabilir. Yerel demokrasinin de gerekliliği olan bilgi üretim ve karar alma süreçlerine katılımda gençlerin aktif birer aktör olmasının teşvik edilmesi de gerekiyor.

için yerel yönetimlerin uygun bir zemin olduğu vurgusu gençlerin katılımı konusunda dikkat çektikleri en önemli nokta oldu. Ayrıca katılımcı yaklaşımların ancak kapsayıcılık temelinde oturduğu takdirde faydalı olabileceği gerçeği birçok kez vurgulandı. İstanbul'da yaşamın eşsiz bir kültürel mirası ve canlı şehir hayatını deneyimlemek olduğunu vurgulayan gençler bu deneyimi yaşamada başta ekonomik kısıtlar olmak üzere büyük eşitsizlikler olduğunu vurguladı. İş piyasasına erişim ve nitelikli eğitim hayatı için İstanbul bir vazgeçilmezken barınma ve sağlıklı beslenme gibi temel ihtiyaçlara ulaşımın da zorluğunun altı çizildi. İBB'nin gençlere yönelik pek çok hizmeti olduğu ancak ritmi hızlanan günlük hayatın içinde gençlerin dikkatini yakalamak ve canlı tutmak için bu hizmetlerin iletişiminin gençler için uygun ve özelleştirilmiş kanallardan olması geri bildirim verildi. İBB Kent Konseyi Gençlik Meclisi gibi kentsel kararlara etki eden katılımcı mekanizmalarının yanı sıra gençlik katılımının geliştirilmesi için kritik konulardan biri ise dijitalleşme oldu. "İstanbul Senin" mobil uygulamasının bu bağlamda çok önemli bir adım olduğu ve gençlik katılımı temelinde geliştirilmesinin önemli olduğu vurgulandı.

Yerel yönetimler gençlerin günlük hayatta karşılaştıkları sorunlarda ilk temas ettikleri kamu kurumları hâline geliyor, bu sebeple onların giderek

daha çok ilgisini çekiyor. İPA Gençlik Platformu bu dönüşümden hareketle gençlerin kentle ilgili sorunlarını, genç dostu hizmet ve politikalar üretme ve uygulama süreçlerini gençlerle beraber yürütmek üzere yola çıktı. Platformun öncelikli hedefi gençlerin katılım süreçlerinde kolaylaştırıcı bir rol oynamak, farklı gençlik grupları ve profilleriyle İstanbul'a dair ihtiyaçları, istekleri, hayalleri konuşurken kimseyi geri bırakmamak oldu.

Gençlerin bağımsız ve sorumluluk sahibi bireylere dönüşme yolculukları günlük hayatlarındaki temel ihtiyaçlarını karşılamada ötesinde kendini gerçekleştirmelerine elverişli bir ortam yaratılması ve potansiyellerini keşfetmelerine yardımcı olacak. Bu yolculukta onları eşit ilişkileneyle desteklemek toplumsal bir ödev olarak karşımızda duruyor.

Notlar

- 1 SEKAM, "Türkiye'de Gençlik: Gençliğin Özellikleri, Sorunları, Kimlikleri ve Beklentileri": <http://sekam.com.tr/images/resimler/468b1dd1.pdf>
- 2 Ulusal Ajans. <https://www.ua.gov.tr/programlar/gruplar/gencler-genclik-calisanlari-icin/>
- 3 Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018). Türkiye Cumhuriyeti Kalkınma Bakanlığı: https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2021/12/Onuncu_Kalkinma_Plani-2014-2018.pdf
- 4 On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023). Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı: <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2019/07/OnbirinciKalkinmaPlanı.pdf>
- 5 "IPCC Special Report Global Warming of 1.5 °C": <https://www.ipcc.ch/sr15/>
- 6 MERNİS, 2021

İPA Gençlik Platformu'nun öncelikli hedefi gençlerin katılım süreçlerinde kolaylaştırıcı bir rol oynamak, farklı gençlik grupları ve profilleriyle İstanbul'a dair ihtiyaçları, istekleri, hayalleri konuşurken kimseyi geri bırakmamak oldu.

İstanbul Planlama Ajansı bu hedeflerle 6 Mart 2022'de Gençliğin İstanbul'u Buluşması'nı gerçekleştirdi. Lise ve üniversiteli gençler, ne eğitimde ne istihdamda yer alan gençler, ilçe kent konseyleri gençlik meclisi temsilcileri, genç iklim aktivistleri, gençlik alanında çalışan sivil toplum kuruluşu ve gençlik platformları gibi öz örgütlenme temsilcileri katılımıyla gerçekleştirilen buluşmada gençlerin İBB'nin katılımcı yönetim yaklaşımına yönelik algılar ve katılımı geliştirmek üzere belirlenen eksikliklerle gençlik katılımını güçlendirmek üzere kurulması planlanan İPA Gençlik Platformu'nun yapısı tartışıldı.

Yapılan tartışmalarda farklı profillerden, özellikle karşıt dünya görüşlerinden gençlerin bir araya gelebilmesi ve sağlıklı bir diyalog ortamı oluşturulması

vizyon2050.istanbul

İSTANBULLULARIN KATILIMIYLA HAZIRLANAN İSTANBUL VİZYON 2050 STRATEJİ BELGESİ HAZIR.